

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Muurimäki, Karoliina; Mård-Miettinen, Karita

Title: Språkbadets betydelse för tidigare språkbadselevers liv

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © Kieliverkosto ja kirjoittajat, 2021

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Muurimäki, K., & Mård-Miettinen, K. (2021). Språkbadets betydelse för tidigare språkbadselevers liv. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 12(1).
<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2021/sprakbadets-betydelse-for-tidigare-sprakbadselevers-liv>

Språkbadets betydelse för tidigare språkbadselevers liv

Denna artikel grundar sig på en avhandling pro gradu i svenska språket (Muurimäki 2020). I avhandlingen undersöktes språkbadets betydelse för livet hos en grupp unga vuxna som gått på samma klass i svenskt språkbad. Språkbadet är ett undervisningsprogram där finskspråkiga elever undervisas en stor del av skolämnen på svenska som är deras andraspråk. Undersökningen visade att de tidigare språkbadseleverna var nöjda med språkbadet och ansåg att det givit dem en positiv attityd till språkbadsspråket svenska, en stolthet över sina språkkunskaper och ett intresse att använda svenska. Dock hade många upplevt en period av osäkerhet med svenska efter den intensiva kontakten med svenskan i språkbadet. De tidigare språkbadseleverna upplevde också att de har haft nytta av sina språkkunskaper efter språkbadet i studie- och arbetslivet.

Julkaistu: 10. helmikuuta 2021 | Kirjoittanut: Karoliina Muurimäki ja Karita Mård-Miettinen

Bakgrund

Språkbad är ett utbildningsprogram som ursprungligen kommer från Kanada och som spred sig till Finland på 1980-talet. En typ av språkbadsprogram är tidigt fullständigt språkbad i svenska som börjar på daghemsnivå och fortsätter till slutet av grundskolan. Programmet är avsett för barn från finskspråkiga hem. I daghemmet sker all verksamhet på språkbadsspråket svenska men redan under de första skolåren ökar andelen undervisning på finska så att ungefär hälften av skolämnen undervisas på finska och hälften på svenska från årskurs fem framåt. De olika skolämnen undervisas under olika skolår på finska och på svenska. Man strävar efter att de olika skolämnen undervisas på båda språken under språkbadets gång. I språkbad undervisar en lärare samma elevgrupp bara på ett språk, det vill säga läraren byts då undervisningsspråket i ett ämne byter.

Undervisningsspråket i ett visst skolämne avgörs på skolnivå och påverkas bland annat av skolans lärarresurser. Dessutom får eleverna undervisning i 1–3 främmande språk som ofta är engelska, tyska, franska eller spanska. (Bergroth 2015.)

Enligt läroplansgrunderna (Utbildningsstyrelsen 2014: 89) är målet för språkbadsundervisningen att eleverna når goda och mångsidiga kunskaper både i finska och i svenska. För svenskans del förväntas eleverna nå funktionella språkfärdigheter vilket innebär att språket kan användas också utanför skolan i olika vardagssituationer. Dessutom är det långsiktiga målet att de två språken lägger grunden för livslång språkinläring. (Bergroth 2015.) Också forskningen har visat att språkbad erbjuder ett effektivt sätt att tillägna sig svenska som andraspråk och sålunda är det ett populärt undervisningsprogram på de tvåspråkiga orterna i Västra och Södra Finland (Sjöberg m. fl. 2018).

Genomförande av undersökningen

Undersökningen är en kvalitativ fallstudie med fokus i informanternas erfarenheter av språkbadsprogrammet och den inverkan de anser språkbadet haft på deras studie- och arbetsliv. Avhandlingsskribentens egen historia i språkbadet påverkade valet av tema, det vill säga Muurimäkis egna erfarenheter av språkbadsundervisningen och hur språkbadet har påverkat hennes livsval ökade intresset att genomföra en undersökning av denna typ. Dessutom har språkbadets inverkan på tidigare språkbadslevers liv hittills inte undersökts i något större grad.

Undersökningen gjordes bland avhandlingsskribentens tidigare klasskamrater som gick i tidigt fullständigt språkbad i svenska under hela sin grundläggande utbildning (åren 2000-2009). En elektronisk enkät med öppna och slutna frågor som berör informanternas bakgrund, språkbads erfarenheter, språkkunskaper och språkanvändning samt val av studie- och arbetsplatser efter grundskolan skickades till 22 potentiella informanter våren 2020. Enkäten besvarades av 18 personer av vilka tio är kvinnor och åtta män. Enkätsvaren transkriberades och analyserades kvalitativt med hjälp av innehållsanalys med deduktiv ansats (Hsieh & Shannon 2005).

Språkbadets inverkan på språkinläring och språkanvändning

Det övergripande resultatet i undersökningen är att informanterna är nöjda med språkbadsprogrammet. Även mer kvantitativa studier hos tidigare språkbadslever har visat samma tendens (t.ex. Sjöberg & West 2017), liksom också en färsk avhandling pro gradu med narrativ ansats av Kaski (2020). Motsvarande resultat rapporterades också i Roihas doktorsavhandling där informanterna var tidigare CLIL-elever (Roiha 2020). Informanterna i studien som denna artikel gäller betonade särskilt att gemenskapen och kontakten mellan eleverna i klassen var en positiv och viktig del av språkbadsprogrammet:

Tiivis ryhmähenki, runsas "esiintyminen". Ujous karisi pois jokaisesta ja tämä valmisti meidät kaikki tulevaisuuteen.

Även det att man i språkbad satsar på rikliga möjligheter att använda språkbadsspråket i olika sammanhang (som i citatet ovan benämns "uppträdande", på finska *esiintyminen*) ansågs ha varit god förberedelse för framtiden. Dock tog informanterna också upp negativa erfarenheter från språkbadstiden. Alla hade inte upplevt det positivt till exempel att undervisningsspråket i skolämnen byttes från svenska till finska under språkbadets gång:

Ehkä se vähän sekoitti pakkaa niin sanotusti. Jos oli tottunut termeihin ruotsiksi, niin piti vähä hakee sitten suomeksi niitä.

Informanterna var vidare samstämmiga om att språkbadet har haft en positiv inverkan på deras språkinläring, och att en elev som går i svenskt språkbad kan lära sig också andra språk lättare:

Helpottaa uuden oppimista, kun on jo oppinut yhden kielen kunnolla. Ainakin omaa englannin oppimista se helpotti ja anto ainakin rohkeutta sen kielen käyttämiseen.

Språkbadet hade ytterligare bidragit till att informanterna var stolta över sina kunskaper i svenska. De jämförde sig med finskspråkiga elever som inte gått i språkbad och ansåg att de fått bättre språkfärdigheter i och med språkbadet. Forskning har också visat att språkbadseleverna klarar sig bättre i studentskrivningarna i olika språk även om förberedande för gymnasiestudier inte hör till språkbadets främsta uppgifter (Bergroth 2015: 87). Vidare ansåg informanterna att språkbadseleverna generellt är mycket duktiga i att kommunicera på svenska eftersom ordförrådet är stort även om en del upplevde att de grammatiska reglerna hade varit problematiska för dem. Även om informanterna generellt ansåg att språkbadet givit dem goda språkkunskaper visade resultaten att många av dem upplevt en viss osäkerhet med svenska språket efter att de slutat i språkbad:

Koulu aikana koin olevani varma kielen kanssa, mutta korkeakoulu opintojen aikana varmuus hetkeksi katosi (silloin myös käytin kieltä vähemmän) ja nyt [työelämässä] koen olevani varmempi ja parempi kuin aiemmin.

Informanterna relaterade sin osäkerhet till att användningen av svenska var daglig under språkbadet och minskade markant efter det. Dock ansåg informanterna att grunden för svenskan är så god att det är lätt att återuppta språket om användningsmöjligheterna ökar:

Huonompaan suuntaan, kun sitä pääsee niin todella vähä enää käyttämään ja se harmittaa. Nopeasti kyllä palautuu, jos vain olisi mahdollisuuksia käyttää enemmän.

Informanterna hade inte bara lärt sig språk i språkbadet utan också fått ta del av finlandssvensk kultur vilket upplevdes positivt:

Ehkä kaikkein paras muisto oli stafettkarneval [=ruotsinkielisten koulujen vuosittainen valtakunnallinen kouluviestikarnevaalitapahtuma, <https://stafettkarnevalen.fi/>]. Yleensä vain ruotsinkieliset saavat osallistua siihen, mutta me kielikylpyläiset saimme myös ja se oli mahtava tapahtuma.

Även de egna attityderna till språkbadsspråket svenska och de förändringar som har skett i attityden under tiden i språkbadet kom fram i svaren. Informanterna ansåg att språkbadet har haft en stor inverkan på att de har en positiv attityd till det andra inhemska språket. Det att språkbadsleverna anser sig ha bra språkkunskaper i språkbadsspråket svenska har således stärkt deras självkänsla och hjälpt dem att utveckla en positiv attityd till svenska språket även i kontexter där de inte kan använda svenska i stor utsträckning:

Hyödyllinen taito varsinkin länsi suomessa ja etelässä. Esimerkiksi Jyväskylässä ruotsinkielentaidolla ei tee oikeastaan mitään. Mutta aina välillä tulee tilanteita, kun on hyvä osata puhua ja varsinkin kuunnella ruotsia.

Språkbadsspråket svenska i studier och arbetslivet

Informanterna i denna studie gick i samma språkbadsklass i grundskolan och avlade sina studier på andra stadiet främst i samma stad. Däremot har högskolestudierna tagit dem till tio olika finsk- och tvåspråkiga orter i Finland och även till tre olika länder utöver Finland. En del studerar eller har studerat på finska men många studerar/har studerat också på svenska eller engelska. Många informanter ansåg att det är språkbad som givit dem god beredskap att studera på olika språk:

Erityisesti kansainvälisten opintoja ajatellen kielikylpy on auttanut paljon ja väitän että kielikylvyn käyneillä ruotsin ja englannin kielen taidot ovat keskivertoa paremmat.

Också språkstudierna hade upplevts som lätta på grund av språkbadserfarenheten:

Kieliopinnot ainakin ollut aina helppoja. Myös kaikenlainen esiintyminen ja esitelmät tuntunut helpolta koska kielikylvyssä niitä oli nii paljon.

Dock ångrade en del av informanterna att de inte förstod att utnyttja sin språkbadsbakgrund till fullo då de sökte till högskolestudier:

Hokasasin vähän liian myöhään, että olisin toki voinut hakea myös ruotsinkielisiin toteutuksiin.

Utöver studier har alla informanter i denna undersökning även erfarenheter av arbetslivet där kunskaperna i svenska som de fått i språkbadet upplevts vara till stor nytta:

Helpottanut huomattavasti työpaikan löytymistä ja itse työn tekemistä, kun pystyy keskustelemaan myös ruotsiksi asiakkaiden tai työtovereiden kanssa.

De som bodde på svensk- eller tvåspråkiga orter betonade särskilt möjligheten att använda svenska:

Parhaita muistoja on ne, kun kielikylvyssä opittuja asioita on päässyt hyödyntämään käytännössä. Kaksikielisessä Vaasassa harrastuksissa ja ensimmäisissä työpaikoissa pystyi luottavaisin mielin hyödyntämään ruotsin kieltä.

Kunskaperna i svenska ansågs även som viktiga i arbetslivet hos dem som bodde på enspråkigt finska orter:

Ruotsinkielisille asiakkaille puhun ruotsia ja he arvostavat sitä paljon. Porissa oletuksena on se, että täällä ei saa ruotsinkielistä palvelua, joten he yllättyvät positiivisesti, kun saavat minulta ruotsinkielistä palvelua.

Citaten ovan visar att de tidigare språkbadseleverna gärna använder sin svenska i arbetslivet. Många av informanterna sökte sig dock inte aktivt till situationer där svenska används men verkade nöjda med att de kan använda språket när de behöver det:

Pystyy vastaamaan ruotsiksi, jos joku sillä kielellä sattuu kysymään. Ei tarvitse alkaa selittämään, ettei osaa.

Slutord

Sammanfattningsvis kan det konstateras att språkbadet har haft långvarig betydelse för informanternas liv. Språkbadsundervisningen har varit en behaglig upplevelse för dem alla, vilket har gjort att informanterna har trivts i skolan trots att inte alla tyckt om att undervisningsspråket i de olika ämnena byttes under språkbadets gång. Språkbadet har givit dem goda kunskaper i svenska som de var stolta över, gott självförtroende som språkinlärare samt en beredskap och ett intresse att använda svenska och andra språk i studie- och arbetslivet. Övergången från daglig kontakt med svenska i språkbad till studie- och arbetslivet med mer sporadisk kontakt med svenskan hade lett till en period av osäkerhet med svenska hos en del informanter. Erfarenheten hade dock visat att språkbadet givit en så god grund för svenskan att färdigheterna var lätta att återuppta. Vidare visade denna undersökning att de tidigare språkbadseleverna gärna använde svenska i studie- och arbetslivet trots att de inte aktivt sökte sig till sådana situationer.

Karoliina Muurimäki är en nyligen utexaminerad språkbadsklasslärare som gått sin grundskola i svenskt språkbud. Karita Mård-Miettinen är professor i tillämpad lingvistik vid Jyväskylän universitet och har handlett Muurimäkis avhandling vid Vasa universitet.

Källor

Bergroth, Mari

(2015). Kotimaisten kielten kielikylypy. Vaasan yliopiston julkaisuja, selvityksiä ja raportteja 202.

Vaasa: Vaasan yliopisto. Tillgänglig: <https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/7226>

(<https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/7226>)

Hsieh, Hsiu-Fang & Sarah Shannon (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis, Qualitative Health Research. [citerat 4.5.2020]. Tillgänglig:

https://www.researchgate.net/publication/7561647_Three_Approaches_to_Qua

(https://www.researchgate.net/publication/7561647_Three_Approaches_to_Qua)litative_Content_Analysis (https://www.researchgate.net/publication/7561647_Three_Approaches_to_Qua)

Kaski, Salla (2002). Språkanvändning och flerspråkighet hos tidigare språkbadslever: En narrativ undersökning. Avhandling pro gradu i svenska språket. Vasa: Vasa universitet.

Muurimäki, Karoliina (2020). Språkbud och livsval : En fallstudie om tidigare språkbadslevers erfarenheter av språkbud och uppfattningar om språkbudets betydelse för deras liv. Avhandling pro gradu i svenska språket. Vasa: Vasa universitet.

Roiha, Anssi (2020). CLIL

opetuksen merkitys yksilöiden elämäntilanteissa: entisten oppilaiden retrospektiivisiä narratiiveja.

Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 11(1). Tillgänglig: [https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-](https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2020/clil-opetuksen-merkitys-yksiloiden-elamankuluissa-entisten-oppilaiden-retrospektiivisia-narratiiveja)

[koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2020/clil-opetuksen-merkitys-yksiloiden-elamankuluissa-entisten-oppilaiden-retrospektiivisia-narratiiveja](https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2020/clil-opetuksen-merkitys-yksiloiden-elamankuluissa-entisten-oppilaiden-retrospektiivisia-narratiiveja) (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2020/clil-opetuksen-merkitys-yksiloiden-elamankuluissa-entisten-oppilaiden-retrospektiivisia-narratiiveja>)

Sjöberg, Sannina & Mia West (2017). "Kielikylypy on

osa minua": entisten kielikylypyoppilaiden käsitykset kielistään.

Vaasa: Vaasan yliopisto. Tillgänglig: <https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/8006>

(<https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/8006>)

Sjöberg, Sannina, Karita Mård-Miettinen, Annika Peltoniemi & Kristiina Skinnari (2018). Språkbud i Finlands kommuner 2017: En utredning om språkbud i de inhemska språken i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/57571> (<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/57571>)

Utbildningsstyrelsen (2014). Grunderna för läroplanen för den grundläggande undervisningen. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Artikkeliin viittaaminen

Muurimäki, K. & Mård-Miettinen, K. (2021). Språkbadets betydelse för tidigare språkbadselevs liv. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 12(1). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2021/sprakbadets-betydelse-for-tidigare-sprakbadselevs-livsprak> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2021/sprakbadets-betydelse-for-tidigare-sprakbadselevs-liv>)